

Erilaisten niittyjen hoito ja kehittäminen pihoilla ja kaupunkiympäristössä

Maisema-asiantuntija Auli Hirvonen
Etelä-Suomen MKN maisemapalvelut /
ProAgria Etelä-Suomi ry
15.4.2021

Niittyjä Hyvinkäälle –kampanja
Hyvinkään ympäristönsuojeluyhdistys ry

Auli Hirvonen
maisema-asiantuntija

” Työssäni koen merkityksellisimpänä luonnon monimuotoisuuden edistämisen. Tarvitsemme monimuotoisia niittyjä myös kaupunkiympäristössä.

auli.hirvonen@maajakotitalousnaiset.fi

<https://www.maajakotitalousnaiset.fi/henkilo/hirvonen-auli>

Riihimäki

Työkokemus

ProAgria Etelä-Suomi ry /
MKN maisemapalvelut 2004 –

Yksityisyrittäjä 1999-2003

Koulutus

Suunnitteluhortonomi AMK

Erytisosaaminen

- Maatalousympäristön luonnon monimuotoisuus ja perinnebiotoopit
- Kuntien avoimet viheralueet eli erilaiset niityt ja maisemapellot
- Maiseman- ja luonnonhoidon suunnittelu
- Luonnosta ja maisemasta liiketoimintaa – maiseman tuotteistus
- Sopimuslaidunnus ja laidunpankki.fi -palvelun ylläpito

Illan aiheena

- Kunnat ja niityt. RAMS kunnossapitoluokitus
- Niityt ja luonnon monimuotoisuus
- Niittyihin liittyviä käsitteitä
- Erilaisia niittyjä
- Uusniityt, niityttäminen
- Niittyjen perustaminen
- Niittyjen hoito
- Niittyjen lajistoa

Kuntien viheralueiden kunnossapitoluokat (RAMS)

RAMS-luokat: Avoimet viheralueet (A)

ARVONIITTY A1	KÄYTTÖNIITTY A2	MAISEMANIITTY A3	AVOIN ALUE A4	MAISEMAPELTO A5
Eryyisen arvokasta maisemaa, kulttuuriperinnettä, luonnon monimuotoisuusarvoja tai muita maanomistajan määrittämiä erityisiä ominaispiirteitä edustavia niittyjä tai niiden osia.	Ulkoiluun ja harrastamiseen varattuja avoimia tai puoliavoimia niittyjä tai niiden osia.	Avoimen kulttuurimaiseman ja ruohovartisen luonnonkasvillisuuden säilyttämiseen varattuja avoimia tai puoliavoimia niittyjä tai niiden osia.	Näkymien ja avoimuuden säilyttämiseen varattuja avoimia alueita sekä luonnonniittyjä, -ranta-alueita ja ruovikoita, joita ei hoideta tai hoito on pelkkää vesakon poistoa.	Muokattuja ja kylvettyjä maa-alueita, joilla kasvatetaan yksi- tai monimuotisia hyöty- ja maisemakasveja sekä niihin liittyviä reunavyöhykkeitä ja saarekkeitä.

Ohjaa kuntien niittyjen hoitoa.

Kaupunkien viheralueisiin kuuluu kunnossapitoluokka A, avoimet viheralueet. Hyvää niittyverkostoa varten tarvitaan myös pihaniittyjä.

Avoimien viheralueiden tuottamat ekosysteemipalvelut

Niittyekosysteemi = niityllä kasvavat kasvit, siellä elävät nisäkkäät, hyönteiset ja linnut, niityn maaperä sekä paikallinen ilmasto

Niityn tuottamat ekosysteemipalvelut:

- Virkistyskäyttö, elpyminen
- Kulttuuriperinnön säilyminen, vanha maankäyttö
- Maiseman estetiikka ja inspiraatio
- Ympäristökasvatus
- Pölyttäjien ja muiden hyönteisten elinympäristöjä
- Hulevesien hallinta
- Hapen tuottaminen
- Kukkajatkumo pölyttäjille
- Sään ääriolosuhteiden tasaaminen
- Maaperän muodostus

MIKSI NIITTYJÄ TARVITAAN?

Biodiversiteetti eli luonnon monimuotoisuus

- Tarkastellaan kolmella tasolla: Lajin sisäinen monimuotoisuus, lajien monimuotoisuus ja runsaus, elinympäristöjen monimuotoisuus.
- Niityt ovat hyvä vastatoimi luontokatoa vastaan. Jokaisella miellä on mahdollisuus lisätä omilla toimilla luonnon monimuotoisuutta
- Luonnon monimuotoisuus on keskeinen ekosysteemipalveluita ylläpitävä voimavara. Tukee ekosysteemien toimivuutta ja palautumiskykyä.

Elinpaikkoja
erilaisille
eliöille

Iloa ja oppia
ihmisille

Ekosysteemi-
palveluita
yhteiskun-
nalle

Maankäytön
Historiaa

Ruokaa
hyönteisille

Niittyjen uhanalaisuus

Luontotyyppien uhanalaisuus-arvioinnissa (2018) kaikki perinnebiotoopit arvioitiin uhanalaisiksi.

Muun muassa kedot, tuoreet niityt, kosteat niityt ja järven- ja joenrantaniityt arvioitiin äärimmäisen uhanalaisiksi.

→ ***On lisättävä erilaisten niittyjen pinta-alaa***

- *otetaan niityt suunnitelmallisen hoidon piiriin*
- *kehitetään hoidon avulla entistä monimuotoisempia niittyjä*
- *ryhdytään hoitamaan soveltuvia nurmikkoalueita niittyinä*
- *kunnostetaan metsittyneitä niittyjä*
- *perustetaan uusniittyjä*

Käsitteitä

MAISEMAPELTO

- Perustetaan pellolle
- Yleensä yksivuotisia kukkivia kasveja
- Puutarhassa kesäkukkapenkkejä

Käsitteitä

NIITTY

- Monivuotisia kukkivia kasveja ja heiniä
- Yleensä pellon ulkopuolisia avoimia alueita
- Hoidolla kehitettäviä

Niittyjen synty

- Luonnostaan syntyneitä niittyjä ovat tulvaniityt ja kalliokedot
- Ihmistoiminnasta syntyneitä ovat käytön ja hoidon, kuten viljelyn, laidunnuksen, niiton ja tallauksen synnyttämät niityt, laitumet sekä vanhojen viljelyalueiden jäänteet, heinittyneet nurmikkoalueet ja rakennetut uusniityt.

Erilaisia niittyjä

- Niityt jaotellaan perinteisesti kosteuden mukaan kuiviksi niityiksi, tuoreiksi niityiksi tai kosteiksi niityiksi
- Yhteistä kaikille niityille on luonnonheinien ja -ruohojen runsaus, valontarve sekä puiden ja pensaiden vähyys
- Niittyjen lopullinen kasvillisuus muokkaantuu mm. paikallisen ilmaston, maalajin, ravinteisuuden mukaan
- Rakennetussa ympäristössä niityn voi perustaa myös katolle

Kuiva niitty eli keto

- Matala ja harva kasvillisuus
- Hiekkaisilla mailla kasvualustan humuskerros on ohut ja niukkaravinteinen
- Lajisto on erikoistunut kuivaan ympäristöön
- Läpäisevä ja hiekkapitoinen, kalliota
- Pidättää vettä heikosti
- Esiintyy laikkuina tuoreiden niittyjen yhteydessä

- Tuoreen niityn kasvualusta on keskiravinteinen ja
- imee itseensä kohtalaisesti vettä, kosteusolot kuivan
- ja kostean väliltä
- Tuoreella niitylle menestyy moni kasvilaji
- Kasvillisuuteen vaikuttaa maalaji, ravinteisuus ja pH
- Tuoreella niityllä menestyvät erityisesti heinät
- Ainoa niittytyyppi joka voi olla puolivarjossa

Tuore niitty

Kosteä niitty

- Kosteä kasvialusta tai tulviva alue
- Ravinteikkaus vaikuttaa lajistoon
- Kasvillisuus korkea ja runsasta
- Verrattuna tuoreen niity lajistoon kasvillisuus on rehevää
- Mahdollista kehittää hieno kukkaloisto,
- Mm. rentukka, rantakukka, keltakurjenmiekka, rantatädyke, virmajuuret, ranta-alpi, mesiangervo

Uusniityt

- Nimensä mukaisesti uusia tehtyjä niittyalueita
- Tavoitteena on usein luoda helppohoitoinen ja monimuotoinen alue
- Toimivat sekä pienialaisina paloina tai kaistoina että laajoina kokonaisuuksina, myös osana rakennettua ympäristöä
- Vaativat hyvää perustamista ja kunnossapitoa, erityisesti ensimmäisinä vuosina.
- Suositetaan luonnonkasveja

Niittyjen suunnittelu

- Suunnittelussa huomioitava mm. sijainti, maaperä ja alueen avoin luonne.
- Vaatii hyvää suunnittelua, kannattaa käyttää aikaa ja tutustua aiheeseen
- Aurinkoinen ja puolivarjoisa sekä vähäravinteinen paikka
- Ehdottomasti mietittävä miten hoidetaan – niityt tarvitsevat hoitoa
- Mietittävä helppohoitoisuus

Niittyjen perustaminen - tunnista lähtötilanne

- Sopiiko alueelle kuiva, tuore vai kostea niitty? Vai onko alueella erilaisia kasvupaikkoja, voidaan tehdä mosaiikkimainen kasvusto
- Rinteet, alueiden reunavyöhykkeet sopivia niityille
- Kasvien välisessä kilpailussa voittavat ne, jotka soveltuvat parhaiten olemassa olevaan maaperään, valoisuuteen ja kosteuteen –oikeat kasvivalinnat

Niityn perustaminen, kasvualustan muokkaus

- Kylvettävä alue muokataan ja rikkakasvit poistetaan juurineen huolella
- Tarvittaessa pintamaata pois muutama sentti ja hiekkapitoista maata tilalle
- Maata voi köyhdyttää sekoittamalla pintamaahan kerros hiekkaa
- Ei lannoitusta! Niittykasvit viihtyvät laihassa, lievästi happamassa (pH 5 - 6,5) maassa
- Tarvitaan kohteeseen sopiva rikkaruohoton kasvualusta
- Mm. Kekkilän Niittymulta sarja, sopii hyvin kotipihoille

Niityn perustaminen, siementen kylvö

- Paras ajankohta aikaisin keväällä (kosteus) tai syksyllä (kosteus + luonnollinen kylmäkäsitely)
- Älä peitä niittykasvien siemeniä, ne tarvitsevat valoa itääkseen
- Itäminen usein hidasta ensimmäisinä kesinä
- 30 - 60 g niittysiemeniä riittää noin 100 m² alalle
- Käytä kotimaista niittysiementä, seoksessa on hyvä olla vähintään 10 kasvilajia
- Väliaineeseen (= puru, hiekka) sekoittaminen helpottaa kylvöä

Niityn perustaminen, siementen kylvö

- Suojaheinän kylvö ehkäisee rikkakasvien kasvua
- Nurmirölli ja lampaannata hyviä lajeja
- Niityn perustamistyöt tehdään huolella suunnitelmallisesti
- Niityn voi perustaa myös taimista
- Taimia voi myös esikasvattaa ja istuttaa alueelle keväällä tai syksyllä

Esimerkki seos siemenistä, Ahon alku,
tuoreen/kuivan niityn maisemaseos

- *päälajit: ahdekaunokki, keltasauramo
nurmikaunokki, peurankello,
ojakärsämö, puna-ailakki,
päivänkakkara, siänkärsämö*
- *seoksessa voi myös olla:
ahosuolaheinä, kannusruoho,
keltamaite, ketokaunokki,
ketoneilikka, mäkikuisma, pietaryrtti,
ukontulikukka, käenkukka,
niittyhumala, nurmikohokki,
syysmaitiainen, nurmirölli,
lampaannata, punanata*

Linkkejä:

- Kotimaisia niittysiemeniä ja ohjeita perustamiseen:
  - Suomen Niittysiemen <https://niittysiemen.fi/fi/>
  - AhonAlku <https://www.ahonalku.fi/>
- Vinkkejä perustamiseen ja hoitoon:
  - <https://www.maajakotitalousnaiset.fi/sisalto/niityn-kehittaminen-ja-hoito-14748>
  - <http://kukkivaniitty.net/niityn-perustaminen/>
  - <https://suomenluonto.fi/uutiset/niityn-perustajan-muistilista/>

Nurmikosta niittyä – niityttäminen

- Mitä huonokuntoisempi nurmi, sitä helpompi muuttaa niityksi
  - Kesäisin kulottuva nurmi erinomainen paikka niitylle
- Kehittyminen kestää muutamia vuosia
- Lopeta kastelu ja lannoitus
- Lisää pintamaahan kerros hiekkaa
- Niitä alkuun 1-3 kertaa kesässä ja korjaa syntyvä jäte pois
  - Maa köyhtyy hiljalleen
- Nurmikkoa voi poistaa laikkuina, lisätä hiekkaturvetta ja kylvää kukkivia niitty-laikkuja

Niittyjen kehittäminen hoidon avulla

- On paljon niittykohteita, joita voidaan kehittää aloittamalla hoito
- Ovat vanhoja viljelemättömiä peltoja, vanhoja umpeutuneita niittyjä, rantaniittyjä, erilaisia joutomaita jne.
- Puuston ja pensaikon raivaus, säännöllinen niito ja niittojätteen pois kerääminen
- Helpoimmin ja edullisimmin niityksi muutettavissa ja kehitettävissä

Niittyjen hoito - alkuvaiheeseen kannattaa panostaa

- Niittykasvit lähtevät hitaasti kasvuun. Tarvittaessa koko kasvusto niitetään kesä-heinäkuussa, ennen kuin rikkakasvit ehtivät siementää, niittojätteen poisto
- Hillitse kasvua tarvittaessa niittämällä alkukesällä noin 15 cm korkeudelta, korjaa jäte pois. Niittykasvien taimet säilyvät korkeassa niitossa
- Rikkakasvien niittoon voidaan pienilaisesti käyttää myös viikatetta, siimaleikkuria tai ruohosaksia ja rikkakasvustoja voidaan kitkeä käsin juurineen
- On siis tunnettava niittykasvien taimet ja rikkakasvien taimet

Niityn vuosittainen hoito

- Kitke tai niitä rikkakasvit ennen kuin ne siementävät
- Koko alueen niitto vasta kukinnan ja siementämisen jälkeen elo-syyskuussa
- Rehevät alueet voi olla tarpeen niittää 2 krt/kesä, ensimmäisen kerran jo alkukesästä → korjaa niittojäte heti pois
- Rikkakasvien niittoon voidaan pienilaisesti käyttää myös viikatetta, siimaleikkuria tai ruohosaksia ja rikkakasvustoja voidaan kitkeä käsin juurineen

Niittyjen rikkakasvit tai ei halutut kasvit

- Yksivuotiset rikkakasvit, kuten pihatähtimö, jauhosavikka
- Pelto-ohdake, piikkiohdake (ovat tosin hyviä perhoskasveja)
- Nokkonen, voikukka
- Vuohenputki, koiranputki
- Peltovalvatti
- Kastikat, juolavehnä
- Maitohorsma

Niittyjen hoito – Niitty kehittyy hitaasti

Vuosi 2018

Helppohoitoinen valmis niitty

- Niityn kasvillisuus on elinvoimaista ja peittävää noin 3-5 vuoden kuluttua kylvöstä
- Tällöin riittää yksi niittokerta loppukesästä. Niittojäte kannattaa kerätä pois, mikäli mahdollista
- Poista niittojäte sen kuivuttua ja pudotettua siemenensä noin viikon kuluttua niitosta
- Niittojätteen keruulla pystytään vähentämään maaperän ravinteiden määrää, mikä vaikuttaa positiivisesti niittylajiston Kehittymiseen
- Kasvillisuus kehittyy vuosi vuodelta

Niittyjen hoito - muutamia niittyjen hoitotapoja

- Laidunnus sopii laajoille alueille, on arvokkaiden perinnebiotooppien hoitotapa
- Laidunnus köyhdyttää tehokkaasti niittyjä ja vaativimmat lajit saavat elintilaa rehevien kasvien väistyessä
- Valikoiva niitto sopii niittyjen hoitoon, eli niitetään vain rehevät kasvit tai vieraslajit pois niityltä, samalla pidetään kurissa niiden siementämistä

Niittyjen hoito - torju vieraslajit

- Niityt ympäristöinä ovat alttiita myös vieraslajeille
- Kosteilla niityillä on ongelmana jättipalsami, kannattaa kitkeä pois
- Lupiini viihtyy tuoreilla niityillä, pienet esiintymät kannattaa kitkeä pois juurineen
- Myös tarhapiiskut täyttävät koko niityn nopeasti

Hämeenlinnan
Rantareitti.
Linnaa vastapäätä
oleva ranta.

Hyvä
tutustumiskohde
luonnon kasveilla
perustettuun
laajaan
niittyyn/puistoon.

Kiitos ja
hienoja
niittyjä
Hyvinkäälle!